
Reise til det indre

HAR DU LEST?

Vi snakker om en litterær kanon, de bøker som er fundamentale for å forstå vår kultur og historie, slik som *Odyseen*, Dantes *La Divina Comedia*, Shakespeares verker, osv. Et slikt viktig verk er Joseph Conrads *Heart of darkness*. Boken er en kortroman på knappe 100 sider, utgitt i 1899. Den var første gang oversatt til norsk av Sigurd Hoel i 1929 med tittelen *Det innerste mørke*.

Boken står på terskelen til det århundre vi nettopp har lagt bak oss, og den er symbolsk for dette sekel som har sett mer ”fremskritt” og samtidig mer grusomhet og bestialitet i større skala enn noen gang før.

I starten møter vi fortelleren Marlow og hans fire ledsagere på yawlen Nellie til ankers i Themsens munning. Han forteller om sine opplevelser som kaptein på en elvedamper på Kongo. Den sentrale beretningen følger ham innover Kongo for å unnsette den belgiske bestyreren på den innerste handelsstasjonen, Kurtz. Ved sin unnvikende og vage fortellermåte drar Conrad oss inn i reisen mot det innerste mørket. Kongo flyter ikke så mye i det geografisk konkrete, som i selve tiden: ". . . travelling back to the earliest beginning of the world."

Kurtz har reist innover med grandiose idealer om sivilisasjonens opphøyede menneskesyn. Men i den indre stasjonen har Kurtz etter hvert fått absolutt makt over de innfødte, han har latt seg utrope til Gud, og har deltatt i "unspeakable rites" av bestialitet.

Her møter vi flere av vår kulturs grunnleggende myter. Først og fremst myten om fallet fra uskyld, om og om igjen drives vi ut fra Edens hage. Dernest myten om reisen, quest-myten. Reisen blir en metafor for den heroiske utfordringen av det ukjente. Helten reiser inn i fjerne land, gjennomgår strabaser og utfordringer og kommer tilbake med belønningen. Sagnet om Jason og argonautene i gresk mytologi er et eksempel.

Beretningen har stadig fascinert nye lesere og det er skrevet mange fortolkninger av den. Skildringene er sterkt visuelle og mange filmskapere har vært tiltrukket. Orson Welles prøvde å filmatisere den, men måtte gi opp. Francis Ford Coppola laget i 1979 filmen *Apocalypse nå* med Marlon Brando i rollen som Kurtz. Handlingen var omskrevet og lagt til Vietnam-krigen.

Hvordan var så boken profetisk i 1899? For det første hvordan mennesket fra rasjonalitet og fornuftstro kan havne i den mest barbariske bestialitet. Etter Freud og holocaust vet vi det. For det andre at makt korrupperer og at absolutt makt korrupperer absolutt. Etter ideologienes århundre vet vi også det.

Jørgen Jørgensen

Legehuset

Hokksund

Publisert: 28. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.